

ศูนย์วัฒนธรรมกับการจัดการมรดกทางวรรณกรรม ของท้องถิ่น กรณีศึกษาศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง

ปัจจุบันการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาอย่างรวดเร็วภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การพัฒนาเหล่านี้ส่งผลให้วัฒนธรรมของสังคมหนึ่งไหลบ่าสู่อีกสังคมหนึ่งอย่างรวดเร็ว ในสภาวะการณดังกล่าวอาจเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและการครอบงำทางวัฒนธรรมขึ้นได้ ดังนั้น คนในแต่ละสังคมควรเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกันเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน รวมทั้งเลือกสรรกลั่นกรองสิ่งที่ดีจากวัฒนธรรมอื่นเพื่อมาปรับใช้ ดัดแปลงให้เหมาะสมกลมกลืน เกิดคุณค่าต่อชีวิตและสังคมของตน การดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม ศูนย์วัฒนธรรมในสถานศึกษาเป็นเครือข่ายการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมที่มีบทบาทและส่วนร่วมในกระบวนการส่งเสริมและพัฒนางานทางด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และพัฒนางานด้านวัฒนธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน¹ ดังนั้น ศูนย์วัฒนธรรมในสถานศึกษาต่างๆ จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทย

¹จวีรัตน์ เกษตรสุนทร. (2552). *คู่มือเครือข่ายศูนย์วัฒนธรรมในสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ศูนย์วัฒนธรรมต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในสถานศึกษาเป็น เครื่องข่ายวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบัน คือ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ตาม พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553 ศูนย์วัฒนธรรมต่างๆ มีภารกิจ ในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้สถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาบริหาร จัดการ ศูนย์วัฒนธรรมต่างๆ ได้ปฏิบัติภารกิจมาเป็น เวลานาน ทั้งการร่วมกันดำเนินงานทะนุบำรุง รักษา ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อใช้ประโยชน์ ในวิถีชีวิต และรักษาความเป็นชาติด้วยการจัดกิจกรรม ทางวัฒนธรรมประเพณี ปัญหาและอุปสรรคใน การดำเนินการเป็นประเด็นหนึ่งที่ต้องทำการศึกษา เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาปรับปรุงหรือพัฒนา องค์กรศูนย์วัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็งและเป็น ประโยชน์ต่อสังคมในการดำรงรักษาวัฒนธรรมต่อไป

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่ตั้งอยู่ในสถานศึกษา คณะกรรมการวัฒนธรรมของจังหวัดพัทลุงจัดตั้งขึ้น ใน พ.ศ. 2526 ตามคำสั่งคณะกรรมการการดำเนินงาน วัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อสนับสนุนการประสานงาน ด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด พัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงจึงเกิดขึ้นเพื่อตอบสนอง ความต้องการของรัฐบาลในการทำหน้าที่ประสานงาน ส่วนท้องถิ่นกับกระทรวงศึกษาธิการ ภาระหน้าที่ ของศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้จะดำเนินไปตามการ มอบหมายของ คณะอนุกรรมการวัฒนธรรม

จังหวัด กรอบแนวคิดการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมใน สถานศึกษานี้ส่งผลให้ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด พัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงมีสถานภาพเป็น “ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง” ที่มีคำต่อท้าย เป็นชื่อสถาบันการศึกษาคือ “โรงเรียนสตรีพัทลุง” ซึ่งต่างจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอื่นๆ ทั่วไป

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดบริหารงานโดย คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการ จังหวัดเป็นประธานซึ่งจะทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และแผนงานระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบาย ของ สวช. ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีพัทลุงดำรง ตำแหน่งประธานศูนย์วัฒนธรรม สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สามารถดำเนินงาน โดยไม่ต้องขึ้นตรงกับ สวช. มีอำนาจในการตัดสินใจ ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ได้ตามที่คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมของจังหวัดเห็น สมควร อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานวัฒนธรรม ในรูปแบบองค์กรโดยการสนับสนุนของรัฐบาล ไม่เคยปรากฏมาก่อน ดังนั้นการดำเนินงานของ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง ในขั้นต้นได้รับงบประมาณสนับสนุนปีละ 40,000 บาท ใช้ “ที่ตั้งศูนย์วัฒนธรรม” เป็นเกณฑ์ใน การพิจารณาให้งบประมาณสนับสนุน ศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง ตั้งอยู่ในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาจึงได้รับงบประมาณน้อยกว่า ศูนย์วัฒนธรรมที่ตั้งอยู่ในวิทยาลัยครูซึ่งได้รับ งบประมาณสนับสนุนปีละ 60,000 บาท เนื่องจาก สวช. คาดว่าจะมีบุคลากรในการดำเนินกิจกรรม วัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นมากกว่า² การประเมินผล

² กองวิจัยและวางแผน. (2530). การศึกษาสภาพศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดและการติดตามผลการดำเนินงาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีเทียบเท่ากับศูนย์วัฒนธรรมที่ตั้งอยู่ในวิทยาลัยครูซึ่งต่างไปจากความคาดหวังของ สวช.

สวช.ตระหนักถึงปัญหาข้างต้นจึงพิจารณาปรับเปลี่ยนแนวทางที่เหมาะสมมากขึ้นเพื่อจัดสรรงบประมาณให้เป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน ปัจจุบันสถานภาพของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงที่บริหารจัดการโดยภาครัฐไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้โดยเกิดจากสาเหตุหลายประการ อาทิ นโยบายภาครัฐที่คลุมเครือ สวช. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับมอบนโยบายมีแนวทางปฏิบัติงานไม่ชัดเจน เป็นเหตุให้ไม่สามารถบ่งชี้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมระหว่างศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษากับวิทยาลัยครูได้ จึงไม่สามารถนำพาศูนย์วัฒนธรรมบรรลุเป้าหมายตามความต้องการของหน่วยงานระดับชาติและท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การประสานการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงต้องดำเนินต่อไป สวช. จึงคงสถานภาพของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงเป็น “แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม” ที่จัดเก็บเอกสารเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปสามารถมาค้นคว้าวิจัยได้

ต่อมา พ.ศ. 2540 เกิดแหล่งเรียนรู้แห่งใหม่เรียกว่า “ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน” ซึ่งมีบทบาทหน้าที่คล้ายคลึงกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพราะมีสถานภาพเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน ภาครัฐเข้ามากำกับดูแลอย่างใกล้ชิด มีการประเมินผลการดำเนินงาน

โครงการจัดตั้งเป็นระยะๆ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ต่อมา พ.ศ. 2550 กระทรวงวัฒนธรรมจึงพิจารณาให้มีการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานใหม่เพื่อให้ได้การดำเนินงานวัฒนธรรมสัมฤทธิ์ผลสูงสุด โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินการดำเนินงานจาก “ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน” เป็น “โครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน” ดำเนินงานภายใต้ศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ตามมติเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีและกำหนดให้โครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนเป็นวาระแห่งชาติ เป็นเหตุให้จังหวัดพัทลุงได้ดำเนินการจัดตั้งโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบลชัยบุรี บ้านดอกแก้ว ตำบลชัยบุรี อำเภอเมือง การดำเนินงานของศูนย์แห่งนี้เน้นรูปแบบการประสานงานบูรณาการโครงการกิจกรรมภาคประชาชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ทำกิจกรรมในพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

พ.ศ. 2555 กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (สวธ.) เดิมคือ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้รับมอบหมายให้เพิ่มแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมแห่งใหม่ขึ้นภายใต้ชื่อ “ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช” โดยมีภารกิจหน้าที่ส่งเสริม เผยแพร่รักษาพิทักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของคนไทย ส่งเสริมให้ชุมชนเป็นผู้จัดเก็บองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่มีศักยภาพ ต่อมา พ.ศ. 2557 จังหวัดพัทลุงได้เปิดศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชตำบลนาขยาดขึ้น ณ วัดลานแซะ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน เมื่อไล่เรียงลำดับการก่อเกิดและ

ดำรงอยู่ของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในจังหวัดพัทลุงที่ได้รับการสนับสนุนจัดตั้งโดยภาครัฐ สามารถแบ่งเป็น 3 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่หนึ่ง ดำเนินการตั้งศูนย์วัฒนธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ชื่อว่า ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง ช่วงที่สอง ดำเนินการตั้งศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนประจำตำบล มีสถานที่ทำการคือบ้านผู้นำชุมชน ชื่อว่า ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนประจำตำบลชัยบุรี และช่วงที่สาม ดำเนินการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชประจำตำบล มีสถานที่ทำการคือ วัดลานชะเอว ชื่อว่า ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชตำบลนาขยาด อย่างไรก็ตาม เนื้อหาของบทความนี้จะกล่าวถึงช่วงแรกเท่านั้นเพราะเป็นช่วงที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงเฟื่องฟูที่สุด

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กองวิจัยและวางแผนสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ประเมินผลการดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมในสถานศึกษาทั่วประเทศ ปรากฏว่าปัญหาด้านการบริหารจัดการเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงก็ประสบปัญหาเหล่านี้เช่นกัน ทั้งด้านการดำเนินงาน ด้านบุคลากร งบประมาณ สถานที่ รวมทั้งสถานภาพและบทบาทหน้าที่ของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาไม่ชัดเจน เพราะไม่มีพระราชบัญญัติรองรับการปฏิบัติงาน ครูผู้ปฏิบัติงานไม่ได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองกลายเป็นเครื่องมือในการขยายอำนาจแล้วก็ถูกละทิ้งไป เพราะงานวัฒนธรรมเป็นงานรับฝาก

ที่ไม่สามารถนำไปพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนได้ ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้จึงขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

ศักยภาพและทรัพยากรศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง

สืบเนื่องจากสถานภาพและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรไม่ชัดเจน ครูซึ่งมีภาระหน้าที่สอนตามที่ตั้งสังกัดกำหนดต้องมาเป็นผู้รับผิดชอบดูแลศูนย์วัฒนธรรมในฐานะเจ้าหน้าที่ ครูที่จะมาดำเนินงานต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ ต้องทุ่มเทเวลาการทำงาน และต้องมีความรู้ด้านการบำรุงรักษาหนังสือชุด การปฏิบัติงานของครูจึงกระทำคู่ขนานกันไประหว่างการเรียนการสอนในโรงเรียนสตรีพัทลุงและเจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมองค์ความรู้ข้อมูลท้องถิ่นต้องมาจากรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพัทลุง โดยครูผู้สอนจะให้นักเรียนเป็นผู้ช่วยเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม ดังนั้นในช่วงเริ่มแรกเป็นการรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าของนักเรียน รวมทั้งเชิญชวนให้ผู้ปกครองและชาวบ้านในท้องถิ่นที่ต้องการเก็บรักษาข้อมูลทางวัฒนธรรมร่วมบริจาคต้นฉบับซึ่งเป็นวิธีการดำเนินการจัดหาต้นฉบับแบบประหยัดงบประมาณ

ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 ทรัพยากรที่เกิดจากการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง มีจำนวนมากขึ้นอันเนื่องมาจากการขยายขอบเขตการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์จากเอกสารโบราณ วัตถุโบราณ อย่างไรก็ตาม ความสมบูรณ์ของต้นฉบับเป็น

อุปสรรคหนึ่งในการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้ เนื่องจากความสมบูรณ์ของต้นฉบับมี 3 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ เอกสารมีความสมบูรณ์ครบถ้วน อยู่ในสภาพที่สามารถนำมาใช้งานได้ ลักษณะที่สอง คือ เอกสารที่ชำรุดเล็กน้อย อาจขาดปกหน้าปกหลัง หรือเนื้อหาบางส่วน แต่ตัวอักษรยังชัดเจน จัดทำสำเนาได้ ลักษณะสุดท้าย คือ เอกสารที่ชำรุดมาก อาจเกิดจากความชื้น เชื้อรา แมลง ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง เคยดำเนินการขอเครื่องสแกนเพื่อจัดเก็บเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ แต่ไม่ได้รับการสนับสนุน จึงจัดเก็บทรัพยากรเหล่านี้ตามสภาพ ในขณะที่เดียวกันต้นฉบับวรรณกรรมบางส่วนยังคงอยู่ในความครอบครองของชาวบ้าน และการแย่งชิงต้นฉบับระหว่างชาวบ้านกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด และระหว่างศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกันเอง ปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่ที่เริ่มขึ้นตั้งแต่การดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้ ประกอบกับการเกิดขึ้นของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดต่างๆ ส่งผลให้มีการยอมรับวัฒนธรรมชาวบ้านอย่างเป็นทางการ ในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมชาวบ้านมีคติต่อต้นฉบับตัวเขียนว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บางแหล่งเชื่อว่ามีสรรพคุณในการรักษาโรค จึงรู้สึกหวงแหนต้นฉบับตัวเขียนเหล่านั้น นอกจากนี้บางหน่วยงานประกาศรับซื้อต้นฉบับในลักษณะเดียวกันกับวิธีเก็บรวบรวมต้นฉบับของหอสมุดวชิรญาณในสมัยก่อน ชาวบ้านจึงมองต้นฉบับตัวเขียนในความครอบครองของตนว่าไม่เพียงแต่มีค่าในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมเท่านั้น

แต่ยังมีค่าในฐานะทุนทางวัฒนธรรมอีกด้วย ประการต่อมาเมื่อครูไม่ใช่เพียงผู้เก็บข้อมูล แต่เริ่มมีการขยายขอบเขตผู้เก็บข้อมูลมาเป็นกลุ่มนักวิชาการที่ศึกษาตามแนวคิดการแบ่งเขตเป็นจังหวัดๆ เรียกว่า “จังหวัดนิยม” ที่ใช้ขอบเขตการปกครองในระดับจังหวัดเป็นเกณฑ์ว่าต้นฉบับนั้นควรจะเป็นสมบัติของศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัดใด³

ในช่วงที่กระแสของการศึกษาวรรณกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่นเฟื่องฟู มีการเพิ่มการจัดกิจกรรมทางวิชาการสัมมนาประวัติศาสตร์และโบราณคดีพัทลุง ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง ได้มีส่วนร่วมในการจัดสัมมนาทางวิชาการ ปีพ.ศ. 2528 เรื่อง “ประวัติศาสตร์และโบราณคดีพัทลุง” ณ หอประชุมโรงเรียนสตรีพัทลุง จังหวัดพัทลุง และปี พ.ศ. 2547 ได้จัดประชุม “คณะกรรมการด้านวัฒนธรรม” เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเอกสารและอบรบบุคลากรของโรงเรียนที่มีบทบาทในการดูแลรักษาและเผยแพร่อนุรักษ์ ล่าสุดในปี พ.ศ. 2554 ได้จัดกิจกรรม “100 ปี สี่ก๊ก (2454-2554)” เพื่อร่วมรำลึกการจัดตั้งเมืองพัทลุง กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย การเสวนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับเมืองพัทลุง นิทรรศการเมืองสี่ก๊ก ในวันที่ 17-19 พฤศจิกายน 2554 ณ หอประชุมโรงเรียนสตรีพัทลุง จังหวัดพัทลุง ด้วยการสนับสนุนงบประมาณของสภาวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง และสมาคมศิษย์เก่าสตรีพัทลุง⁴ ต่อมาเมื่อมีการสถาปนากระทรวงวัฒนธรรมขึ้น การดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมของชาติได้พัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง

³ พิเชฐ แสงทอง. (2556). ปัญหาเกี่ยวกับ “ต้นฉบับ”วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้. *รุสมิแล*. 34(1), 4-6.

⁴ ปรมินทร์ อินทรักษา, สัมภาษณ์

รูปแบบของหน่วยงานเปลี่ยนไปพร้อมกับสภาพ
ผันแปรทางการเมือง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด
คือตัวแทนภาครัฐเพียงหน่วยงานเดียวที่มีหน้าที่
ดูแลแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมของจังหวัด ความสัมพันธ์
ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงกับศูนย์
วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง โรงเรียนสตรีพัทลุง
ในฐานะเครือข่ายทางวัฒนธรรมมีการพึ่งพาอาศัย
กันแบบความสัมพันธ์ส่วนตัว⁵ สำนักงานวัฒนธรรม
จังหวัดพัทลุงพยายามหางบประมาณในส่วนที่จะ
สนับสนุนได้ และเนื่องด้วยแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม
ในจังหวัดที่ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ
นั้นต้องสามารถตอบสนองนโยบายด้านการท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรมได้ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง
โรงเรียนสตรีพัทลุงจึงถูกมองข้ามไป

การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ไม่ได้พิจารณา
เพียงการเข้าถึงข้อมูลท้องถิ่นและตอบสนอง
นโยบายภาครัฐเท่านั้น แต่การมีศักยภาพและอยู่ได้
ด้วยตนเองก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณา
สนับสนุนงบประมาณด้วย ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด
พัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงเกิดขึ้นจากความต้องการของ
รัฐบาล ไม่ได้เกิดจากความต้องการของคนในชุมชน
ที่ต้องการให้ท้องถิ่นของตนมีศูนย์กลางการเรียนรู้
ส่งผลให้เกิดความล้มเหลวในการสนับสนุน
“งบประมาณ” ซึ่งเป็นท่อน้ำเลี้ยงหลักของ
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง
จุดมุ่งหมายและวิธีการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้
หลายๆ แหล่งคล้ายคลึงกัน แตกต่างกันในเรื่อง
ที่มาจึงส่งผลต่อความยั่งยืนหรือการคงอยู่ด้วยตนเอง
ของแหล่งเรียนรู้สำคัญทางประวัติศาสตร์พัทลุง

ระหว่างศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง
และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ การสนับสนุนของภาครัฐ
จึงเป็นการสร้างอำนาจผ่านงบประมาณซึ่งเป็นวิธี
การจัดการทางวัฒนธรรมที่ทันสมัย แต่ศูนย์วัฒนธรรม
แห่งนี้ไร้อำนาจในการต่อรอง ส่วนการดำเนินการของ
ภาคประชาชนเองเป็นการสร้างความต้องการจาก
รากเหง้าของสำนักอนุรักษ์ จึงไม่ต้องพึ่งพางบประมาณ
สามารถบริหารจัดการได้ในแบบของตนเองและยั่งยืน
ขณะเดียวกันภาครัฐได้ทอดทิ้งศูนย์วัฒนธรรม
จังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงซึ่งเคยเป็นฐานข้อมูล
ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้
แต่รัฐกลับสนับสนุนแหล่งเรียนรู้แห่งใหม่ คือ
ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบล
ชัยบุรี และศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชตำบลนาขยาด

สถานภาพและผลงานของศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง

ปัจจุบันศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียน
สตรีพัทลุงมีสถานภาพเป็นข้อมูลแหล่งเรียนรู้
ทางวัฒนธรรมของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม และเป็น
ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑสถานของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง
ยังต้องขับเคลื่อนงานตามบทบาทหน้าที่ของแหล่ง
เรียนรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น แม้ว่าจะไม่สามารถ
สร้างกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่ได้
จัดกระบวนการเรียนรู้กับชุมชนในท้องถิ่น ไม่พัฒนา
องค์ความรู้ใหม่ๆ ก็ตาม แต่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด
พัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงยังคงภารกิจสำคัญของ
แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมไว้ได้สองประการ

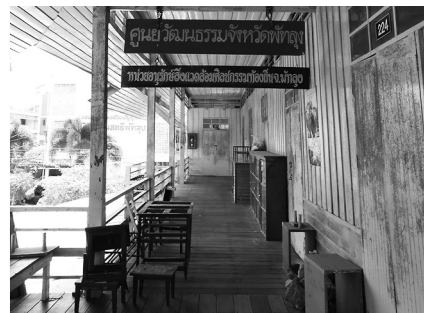
⁵ ศิริพร ทองทวี และจิต แก้วทิพย์, สัมภาษณ์

ประการที่หนึ่ง เป็นสถานที่รวบรวมและจัดแสดงเรื่องราวทางวัฒนธรรม ข้อมูลองค์ความรู้ของท้องถิ่นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิปัญญาของท้องถิ่น ประการที่สอง เป็นสถานที่ให้ความรู้ในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยที่หลากหลาย

ภาพชุด 1 แสดงให้เห็นว่าศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงเป็นหอวัฒนธรรมที่ขาดการซ่อมแซมรักษา โดยยังคงเก็บรักษาเอกสารอุปกรณ์การแสดง เครื่องดนตรี ซึ่งจัดประเภทตามหมวดหมู่ของข้อมูลและยังไม่ได้ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วยในการดูแลรักษาข้อมูลต้นฉบับชำรุดเป็นปัญหาสำคัญตลอดการศึกษา

วรรณกรรมภาคใต้ประเภทตัวเขียนเพราะวัสดุที่ใช้ทำหนังสือบุนั้นเป็นวัสดุธรรมชาติ ไม่มีการใช้สารเคมีเพื่อเสริมความคงทนเหมือนกระดาษสมัยใหม่ เมื่อใช้อยู่ในท้องถิ่นภาคใต้ซึ่งมีระดับความชื้นสูงอย่างต่อเนื่องยาวนานทำให้ต้นฉบับเหล่านี้ชำรุดเอกสารหลายฉบับเปื่อยขาดยุ่ยจนไม่สามารถดำเนินการใดๆ ได้ สาเหตุหนึ่งเกิดจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง ถูกลดทอนความสนใจจากการเป็นแหล่งค้นคว้าและวิจัยด้านวัฒนธรรม การส่งเสริมพัฒนาและเผยแพร่ข้อมูลด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพราะภาคใต้มีจุดศูนย์กลางแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่มีความพร้อมมากกว่าทั้งการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและทรัพยากร

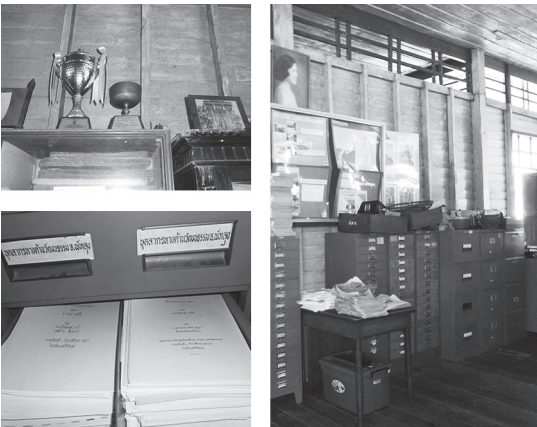

ภาพชุด 1 สภาพตัวอาคาร 2 ชั้น ชั้นบนเป็นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง มีการแบ่งสัดส่วนของพื้นที่ห้อง 6 ห้อง สามารถเปิดให้บริการค้นคว้าเพียง 3 ห้อง ชั้นล่างของตัวอาคารเป็นห้องเรียนศิลปะ ห้องที่เหลืออีก 3 ห้อง เป็นห้องเก็บของในอาคารนี้ ชื่อว่า “หอวัฒนธรรม” เป็นอาคารเก่าประกอบกับความชื้นในพื้นที่โดยเฉพาะฤดูฝนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดูแลรักษาและยี่อายุของเอกสารสำคัญของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุง

ห้องที่ 1 จัดเก็บเอกสารโบราณ หนังสือที่ระลึก รูปถ่ายบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์จังหวัดพัทลุง ทั้งด้านการเมือง ศาสนา การศึกษา รูปปั้นจำลอง เทวรูป ตัวหนังสือตะลุง

ห้องที่ 2 จัดเก็บเอกสารค้นคว้าของจังหวัดพัทลุง มีตู้เหล็กจัดเก็บดัชนีรายการต่างๆ แยกประเภท หนังสือбудกับเอกสารการวิจัย มีการจัดวางถ้วยรางวัล และประกาศนียบัตรต่างๆ

ห้องที่ 3 จัดแสดงนิทรรศการโบราณวัตถุชิ้นเล็กๆ ประเภทหิน แร่ ธาตุ ภาชนะเครื่องปั้นดินเผา รูปทรงต่างๆ เครื่องดนตรีและอุปกรณ์ประกอบการแสดงมโนราห์ สภาพอาคารที่เก่าทรุดโทรมไม่ได้ ตกแต่งซ่อมแซม ไม่ได้รับการดูแล ทั้งตัววัตถุและเอกสารจึงเต็มไปด้วยคราบฝุ่น

การรวบรวมและจัดประเภทวรรณกรรมท้องถิ่น ในจังหวัดพัทลุงโดยศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง โรงเรียนสตรีพัทลุงเกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2525 ซึ่งเป็น ผลงานยุคแรกๆ ของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง โรงเรียนสตรีพัทลุง ผู้นำคนสำคัญคือ ชัยวุฒิ พิชะกุล เอกสารเผยแพร่ที่ปรากฏได้แก่ โบราณวิทยาเมืองพัทลุง ชำระเพลนางเงือกขาว และวรรณกรรมท้องถิ่น เมืองพัทลุง เป็นต้น ต่อมา พ.ศ. 2536 พิทยา บุขรรัตน์ ได้รวบรวมและคัดเลือกวรรณกรรมเฉพาะฉบับที่ ค่อนข้างสมบูรณ์จากนั้นจำแนกประเภทตามลักษณะ เนื้อหาออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ 1) วรรณกรรม ประเภทศาสนา 2) วรรณกรรมประเภทนิทาน 3) วรรณกรรมประเภทตำรา 4) วรรณกรรมประเภท

กฎหมาย 5) วรรณกรรมประเภทความเชื่อ
6) วรรณกรรมประเภทภาษิต คำสอน 7) วรรณกรรม
ประเภทอื่นๆ การศึกษาในยุคแรกๆ มุ่งเน้น
การรวบรวมข้อมูล จำแนก แยกประเภทเนื้อหา
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ และดูแลรักษาข้อมูลไป
พร้อมกัน ได้มีการจัดทำตู้สารบัญ บรรณานุกรม
ของข้อมูลประมาณ 800 รายการ แบ่งตามหมวดหมู่

ภาพชุด 2 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลของวรรณกรรม
ลายลักษณ์ประเภทศาสนาที่มีมากที่สุด⁶ ประกอบ
ด้วยเอกสารตัวเขียนซึ่งใช้อักษรไทยหรืออักษรขอม
จารลงในใบลาน แล้วบันทึกลงในหนังสือบุตซึ่งมี
2 ประเภท คือ บุตดำเป็นหนังสือที่บันทึกด้วย
อักษรสีขาว สีเหลือง สีทอง ลงบนกระดาษสีดำ
และ บุตขาวเป็นหนังสือที่บันทึกด้วยตัวอักษรสีดำ
หรือสีน้ำตาลลงบนกระดาษสีขาว หนังสือบุตที่พบ
มี 3 ขนาด คือ ขนาดสมุดธรรมดา ความยาวของ
สมุดที่พับแล้วประมาณ 22*5 นิ้ว ขนาดสมุดพระมาลัย
ความยาวของสมุดที่พับแล้ว 39*5 นิ้ว และขนาด
กระดาษเพลลา คลื่นออกมาจะสั้นกว่า สำหรับหนังสือ
เพลลาเป็นสมุดข่อยเย็บแบบฝรั่ง จารเฉพาะเรื่องราว
ของวัด ตำนาน สถานที่ พระกับปนาวัต ผู้อ่าน
หนังสือเพลลาตั้งอยู่ในศาล เป็นผู้บริสุทธิ์ นุ่งขาว
ห่มขาว ตามความเชื่อบุคคลทั่วไปไม่สามารถนำ
หนังสือเพลลามารับอ่านได้ ก่อนอ่านหนังสือเพลลาต้อง
มีการจำลองรูปช้างเผือกขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านนั่งอ่าน
บนหลังช้างเผือก ในจังหวัดพัทลุงพบหนังสือเพลลา
มากที่สุด ณ วัดเขียนบางแก้ว⁷

ภาพชุด 2 การจัดเก็บหนังสือบุต ทั้งบุตดำ
บุตขาว และหนังสือเพลลา มีการจัดทำดัชนี
รายการแบ่งแยกประเภทและหมวดหมู่

พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา รูปแบบการศึกษาหรือ
ระเบียบวิธีการศึกษาเน้นการปริวรรตวรรณกรรม
จากต้นฉบับตามวิธีการของสถาบันทักษิณคดี
มหาวิทยาลัยทักษิณ การศึกษางานวรรณกรรม
ท้องถิ่นพัทลุงจำนวนมากปรากฏในรูปแบบนี้
หัวข้อการศึกษาอยู่ภายในกรอบชื่อ “การศึกษา
และปริวรรตวรรณกรรมท้องถิ่น เรื่อง...” เช่น
ผลงานการศึกษาของ ชัยวุฒิ พิชะกุล ระหว่าง
พ.ศ. 2541-2552 ได้แก่ ตำราพระมหาพิชัยสงคราม

⁶ธรรมรงค์ อุทัยรังษี, สัมภาษณ์.

⁷ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2525). โบราณวิทยาเมืองพัทลุง. พิมพ์ครั้งที่ 1. พัทลุง: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. จังหวัดสงขลา.

ฉบับวัดควนอินทร์นิมิต อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง (2541) การปริวรรตวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ประเภทหนังสือบุดเรื่อง ตำราพรหมณ์ฉบับเมืองพัทลุง (2546) นิราศเมืองปะเหลียน พระยาไสภณพัทลุงกุล (สว่าง ณ พัทลุง) (2547) การปริวรรตวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทหนังสือบุดเรื่อง วลีสอนน้อง สวัสดิรักษา สุภาสิตสอนหญิง สุภาสิตพระร่วง ฉบับนางนิล ทวีเศษ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง (2547) การปริวรรตวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทหนังสือบุดเรื่อง ประวัตินางเลือดขาวและตำนานเมืองพัทลุง (2550) การปริวรรตวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทหนังสือบุดเรื่อง นางกรรไตร (2551) การปริวรรตวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทหนังสือบุดเรื่อง ตำราใบปอ: ศาสดราฉบับดั่งหวัน อำเภอบาลิง รัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย (2552) เป็นต้น

การศึกษาในรูปแบบข้างต้นมีจำนวนมาก โดยได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาท้องถิ่นภายในตัวเล่มประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา จุดมุ่งหมายในการแต่ง ประวัติผู้แต่ง ปีที่แต่ง เนื้อเรื่องย่อ วิเคราะห์ลักษณะคำประพันธ์และรูปแบบวิธีการแต่ง พิจารณาอักขรวิธี ประเมินคุณค่าวรรณกรรม ในภาคผนวกจะมีอภิธานศัพท์และตัวบท การเปรียบเทียบสำนวนวรรณกรรมมีบ้างแต่ยังไม่แพร่หลาย แนวทางการศึกษาอ้างอิงแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย กรอบการศึกษามีทิศทางมีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ แหล่งที่มาของข้อมูล ตลอดจนวิธีการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลจะเน้นคุณค่ากับงานวรรณกรรมท้องถิ่นเหล่านี้ทั้งด้านวรรณศิลป์ ด้านสังคม และวัฒนธรรม สะท้อนให้

เห็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่นเมืองพัทลุง ชี้ให้เห็นสภาพสังคมทั้งส่วนกว้างและส่วนลึก บันทึกแนวความคิดสภาพความเป็นอยู่ จารีตประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ ตลอดจนความต้องการของสังคมไว้เป็นหลักฐาน สันนิษฐานได้ว่าพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นพัทลุง มีความเชื่อในอำนาจของธรรมชาติและอำนาจเหนือธรรมชาติ อย่างฝังลึกแน่นอยู่ในจิตใจ ความเชื่อเรื่องผี เทวดา แบบดั้งเดิมปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นพัทลุง หลายเรื่อง โดยสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองหรือเป็นองค์ประกอบของความเชื่อศาสนาเวลาประกอบพิธีกรรมต่างๆ กลุ่มนักวิชาการและนักวิจัยท้องถิ่นจำนวนหนึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลท้องถิ่น ผลผลิตทางการศึกษาของนักวิชาการกลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับจังหวัดพัทลุงปรากฏในหนังสือ “เสี้ยวศตวรรษมิตรเมืองลุง”^๑ และบทความในรายงานการสัมมนา “ประวัติศาสตร์และโบราณคดีพัทลุง”

ก่อนหน้านี้นี้ กลุ่มนักวิชาการเน้นการศึกษาข้อมูลเฉพาะท้องถิ่นหนึ่งๆ ต่อมาได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ระหว่างกันซึ่งมีบทบาทต่อวงการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นในภายหลัง กลุ่มนักวิชาการข้างต้น ประกอบด้วย สาธิต ฤทธิชู, ชัยวุฒิ พิชะกุล, พิทยา บุขรรัตน์, ปก แก้วกาญจน์, ประมินทร์ อินทร์รักษา, ประทุม ชุมเพ็งพันธ์, ประมวล มณีโรจน์, วิชัย อินทวงศ์, ล้อม เพ็งแก้ว, วิมล คำศรี, อุดม หนูทอง, วินัย สุกลใส, ยงยุทธ ชูแว่น, พิเชฐ แสงทอง, ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม และภาณุ ธรรมสุวรรณ การแลกเปลี่ยนข้อมูลทำให้เกิด องค์ความรู้ หรือข้อค้นพบใหม่ระหว่างกลุ่มนักวิชาการด้วยกัน ซึ่งศึกษาให้กับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ขอบเขตการ

^๑ ประสิทธิ์ ฤทธิการิมย์. (2545). **เสี้ยวศตวรรษ มิตรเมืองลุง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สมาคมชาวพัทลุง ในจังหวัดสงขลา.

ศึกษาจึงขยายกว้างขึ้นทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และ พุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการเหล่านี้ได้ร่วมกัน บูรณาการพัฒนาศึกษาขยายขอบเขตพื้นที่ การศึกษาเป็น “ชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา” ครอบคลุมจังหวัดพัทลุง 10 อำเภอกับหนึ่งกิ่งอำเภอ ผลงานวิจัยที่สำคัญ เช่น ศักยภาพเครือข่าย การเรียนรู้ของพระสงฆ์ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ของ ชัยวุฒิ พิชะกุล ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย ระหว่างนักวิชาการกลุ่มนี้จากแหล่งข้อมูลท้องถิ่น ได้สร้างคุณประโยชน์ต่อวงการศึกษาท้องถิ่นมาก

ปัญหาส่วนใหญ่ของศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดพัทลุงนั้นเกิดจากการบริหารจัดการของ ภาครัฐซึ่งเป็นผู้กำหนดและรับผิดชอบด้านนโยบาย ในขณะที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียน สตรีพัทลุง เป็นหน่วยปฏิบัติผู้สนองตอบรัฐบาล ปัญหาดังกล่าวแบ่งได้เป็นสองประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง วิธีการจัดสรรงบประมาณ ตามที่กล่าว ในตอนต้นว่างบประมาณไม่เพียงพอต่อแผนการ ดำเนินงาน ขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณเป็น อุปสรรคต่อการบริหารจัดการ การเป็นหน่วยงานที่ไม่สามารถสร้างรายได้ทำให้ต้องรอการสนับสนุน งบประมาณเพียงอย่างเดียว ประเด็นที่สอง โครงสร้างการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมที่ยังใช้ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ. 2531 เป็นโครงสร้างที่มีรูปแบบไม่ชัดเจน ทำให้องค์กรอ่อนแอ ไม่สามารถขับเคลื่อนไปใน ทิศทางที่กำหนดได้ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้เกิดจาก การขอความร่วมมือจากสถานศึกษาเพื่อบูรณาการ งานวัฒนธรรมท้องถิ่น บริหารงานโดยรับนโยบาย

จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติซึ่ง อาจไม่ใช่ความต้องการที่แท้จริงของศูนย์วัฒนธรรม แม้ว่าการดำเนินงาน ที่ผ่านมาเป็นการดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงตั้งอยู่ในโรงเรียนสตรี พัทลุง มีสถานที่ชัดเจนแต่ขาดบุคลากรประจำ ศูนย์วัฒนธรรม ดังนั้น บุคลากรที่ทำงานเป็นครูใน โรงเรียนสตรีพัทลุงซึ่งมีภาระงานสอนหนังสือ เป็นหลักจึงขับเคลื่องานของศูนย์วัฒนธรรมได้ ไม่เต็มที่ และเมื่อพิจารณาความดีความชอบของ บุคลากรเหล่านี้ งานของศูนย์วัฒนธรรมไม่ได้ถูกนำไปร่วมในการพิจารณา ส่งผลให้บุคลากรจำนวนหนึ่ง เท่านั้นที่พร้อมจะทุ่มเทให้กับงานวัฒนธรรมและ ผลักดันให้งานวัฒนธรรมเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ความต่อเนื่องของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง โรงเรียนสตรีพัทลุงขาดหายไปเมื่องบประมาณที่ จัดสรรได้ลดลง และต่อมาเลิกสนับสนุนไปในที่สุด ศูนย์วัฒนธรรมต้องใช้งบประมาณของโรงเรียน สตรีพัทลุง หรือการสนับสนุนจากสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดพัทลุงและสภาวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงเป็น งบประมาณหลักในการจัดกิจกรรม อย่างไรก็ตาม ทุกวันนี้ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรี พัทลุงไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ แล้ว และไม่มีกิจการดำเนินกิจกรรมด้านวิชาการแต่ อย่างใด

การดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงมักจะดำเนินงาน ตามโครงการหรือกิจกรรมตามที่ สวช. กำหนดหรือ มอบนโยบายมาให้ กิจกรรมหลักของศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดควรเป็นงานด้านวิชาการมากกว่ากิจกรรม

ด้านวัฒนธรรม แต่ลักษณะงานที่ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง โรงเรียนสตรีพัทลุงปฏิบัติมากที่สุดกลับกลายเป็นการจัดนิทรรศการ รองลงมาคือการจัดแสดงหรือสาธิตโดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน กิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดคือกิจกรรมประเภทเผยแพร่ความรู้โดยจัดนิทรรศการและสาธิต การดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงประสบปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

ข้อจำกัดในการแสวงหางบประมาณ การประสานงานระหว่างศูนย์วัฒนธรรมกับ สวช. เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งความชัดเจนเกี่ยวกับความก้าวหน้าในหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจ ปัญหาต่างๆ ของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงโรงเรียนสตรีพัทลุงเป็นเพียงตัวอย่างของการศึกษาสภาพปัญหา เพื่อการแสวงหาแนวทางแก้ไขสภาพศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอื่นๆ ที่มีข้อจำกัดในการดำเนินงานใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

- กองวิจัยและวางแผน. (2530). **การศึกษาสภาพศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดและการติดตามผลการดำเนินงาน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ไข่มุก อุทยานวลี. (2555). **การสำรวจสถานภาพแหล่งข้อมูลสมุดไทยภาคใต้**: กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง และสงขลา. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 13 (3),475-488.
- ฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร. (2552). **คู่มือเครือข่ายศูนย์วัฒนธรรมในสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2541). **ตำราพระมหาพิชัยสงคราม ฉบับวัดควนอินทร์นิมิต อำเภอเมืองพัทลุงจังหวัดพัทลุง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2525). **ชำระเพลนางเลือดขาว**. พิมพ์ครั้งที่ 1. พัทลุง: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2525.) **โบราณวิทยาเมืองพัทลุง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. พัทลุง: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2541). **ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเมืองพัทลุงเก่าเขาชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2543). **การปริวรรตวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทหนังสือบุดเรื่อง ตำราพรหมณ์ฉบับเมืองพัทลุง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2546). **เรื่อง นิราศเมืองปะเหลียน พระยาโสภณพัทลุงกุล (สว่าง ณ พัทลุง)**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2546). **เรื่อง พงศาวดาร เล่ม 10 ฉบับพบที่วัดเขียนบางแก้ว ตำบลเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- ชัยวุฒิ พิชยะกุล. (2547). การปฏิรูปวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทหนังสือบุดเรื่อง **วลีสอนน้อง สวัสดิรักษา สุภาสิตสอนหญิง สุภาสิตพระร่วง ฉบับนางนินท พิเศษ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิชยะกุล. (2550). การปฏิรูปวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทหนังสือบุดเรื่อง **ตำราพระเพลา วัดบางแก้ว**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิชยะกุล. (2550). การปฏิรูปวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทหนังสือบุดเรื่อง **ประวัตินางเลือดขาวและตำนานเมืองพัทลุง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิชยะกุล. (2551). การปฏิรูปวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทหนังสือบุด เรื่อง **นางกันไทร**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิชยะกุล. (2552). การปฏิรูปวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทหนังสือบุด เรื่อง **ตำราใบปอ : ศาสตร์ฉบับดั่งหว้น อำเภอบาลิง รัฐเกะห์ ประเทศมาเลเซีย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชวน เพชรแก้วและคณะ. (2587). **โครงการประเมินและสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้การวิจัยวัฒนธรรมในประเทศไทย ศิลปวัฒนธรรม : ภาคใต้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. (2543). การเมืองพัทลุง อดีต-ปัจจุบัน. **มหาวิทยาลัยทักษิณ 3 (2)**,1-13.
- ธนิช เลิศชาญฤทธิ. (2554). **การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ธวัช ปุณโณทก. (2525). **วรรณกรรมท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว. (2543). บันทึกทะเลน้อย. **เมืองโบราณ 26 (2)**,69-76.
- ปก แก้วกาญจน์. (2541). **การศึกษาและปฏิรูปวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระมาลัยฉบับวัดจินตาวาส จังหวัดพัทลุง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปรมินทร์ อินทรักษา. (2554). **เมืองพัทลุงที่สี่กั๊ก**. พิมพ์ครั้งที่ 1. พัทลุง: ฉลาดการพิมพ์.
- ประทีป ชุมพล. (2546). **พินิจวรรณกรรมภาคใต้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2528). **เอกสารสัมมนาทางวิชาการเรื่องวรรณกรรมภาคใต้ จากหนังสือบุด** พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ประสิทธิ์ ฤทธิภักดิ์. (2545). **เสี้ยวศตวรรษ มิตรเมืองลุง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สมาคมชาวพัทลุงในจังหวัดสงขลา.
- พงศ์เดช ไชยคุตรและคณะ. (2548). **ปัญหาและแนวทางแก้ไข สภาพการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรมและสำนักงานวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

พิเชษฐ แสงทอง. (2556). ปัญหาเกี่ยวกับ “ต้นฉบับ”วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้. วารสารกึ่งวิชาการรัฐมิแล. 34(1),4-6.

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2550). เอกสารประกอบการประชุม สัมมนาทางวิชาการ “หนึ่งทศวรรษการศึกษาประวัติศาสตร์ภาคใต้” 24-25 สิงหาคม 2550 ณ ห้องประชุมเทพสุวรรณ อาคาร 36 ปี คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2543). การช้อราษฎร์บังหลวงในเมืองพัทลุงและเมืองสงขลา ปลายสมัย ร.5. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 44 (1) ,27-34.

วิจิตร ศรีสุวิธานนท์และคณะ. (2547). โครงการประเมินและสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้การวิจัย วัฒนธรรมในประเทศไทย อัตลักษณ์และความหลากหลายทางชาติพันธุ์. ภาคใต้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

วินัย สุภัส. (2536). วรรณกรรมพุทธศาสนาในชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา. วารสารทักษิณคดี 3(1),75-79.

วิมล คำศรีและคณะ. (2547). โครงการประเมินและสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้การวิจัย วัฒนธรรมในประเทศไทย วัฒนธรรมกับการพัฒนาภาคใต้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

วีระ บำรุงรักษ์และคณะ. (2533). การศึกษาศักยภาพและทรัพยากรของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2543). เมืองพัทลุง. เมืองโบราณ 26 (2),9-25.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2531). ประวัติศาสตร์และโบราณคดีพัทลุง : รายงานการสัมมนา 22-24 สิงหาคม 2528 ณ หอประชุมโรงเรียนสตรีพัทลุง จังหวัดพัทลุง .พิมพ์ครั้งที่ 1. พัทลุง: โรงพิมพ์พัทลุง.

สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2546). สามทศวรรษไทยศึกษาภาคใต้ในกระแสโลกาภิวัตน์ : รายงานการสัมมนาทางวิชาการ 14-15 สิงหาคม 2546 ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อุดม หนูทองและคณะ. (2547). โครงการประเมินและสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้การวิจัย วัฒนธรรมในประเทศไทย : ภาคใต้ เรื่องพลังความคิดและภูมิปัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ ศิริพร ทองทวี, วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง, 20 กุมภาพันธ์ 2558.

สัมภาษณ์ จิต แก้วทิพย์, ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง, 20 กุมภาพันธ์ 2558.

